

ÇİFTE VEYA ÇOK VATANDAŞLIK

Türk Vatandaşlık Kanunu, Türk devleti vatandaşı olan kişiye aynı zamanda bir başka devletin veya birden fazla devletin vatandaşlığına da sahip olma imkânını tanımıştır. Türk devleti vatandaşı olan kişinin, aynı zamanda bir başka devletin de vatandaşı olması halinde “çifte vatandaşlık”, Türk vatandaşlığının yanında aynı zamanda birden fazla devletin vatandaşlığına sahip olması durumunda ise “çok vatandaşlık” durumu söz konusu olur. Ancak hem yasanın, hem de yönetmeliğin ilgili maddesinde kullanılan kavram “çok vatandaşlık” kavramıdır. Bugün itibariyle vatandaşlığı düzenleyen kanun 29.05.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’dur.

Çifte vatandaşlık hakkı, Türk vatandaşlık hukukunda 13.02.1981 tarih ve 2383 sayılı Kanun ile tanınmıştır. Yürürlükten kalkan 403 sayılı Kanun’a eklenen hükümlerle 1981 yılından beri Türk devleti vatandaşlarına tanınan ve Türk devleti vatandaşlığının yanında bir başka devletin ya da birden fazla devletin vatandaşlığına sahip olma imkânı getiren bu hak, siyasi, sosyal ve ekonomik bakımdan Türk devletinin lehine faydalar sağladığı için Vatandaşlık Kanunu’na eklenmiştir.

Bununla birlikte yürürlükten kalkan 403 sayılı Kanun’da, çifte vatandaşlık hakkına sahip olabilmek için Türk idaresinden izin almak şartı getirilmişti. Henüz başka bir devletin vatandaşlığını kazanmamış olan ancak Türk devleti vatandaşlığının yanında başka bir devletin de vatandaşlığına sahip olmak isteyen kişilerin İçişleri Bakanlığından izin belgesi almaları ve üç yıl için geçerli olan bu izin belgesinin süresi dolmadan da yabancı devletin vatandaşlığına geçmeleri gerekiyordu. İzin almaksızın kendi istekleriyle yabancı devlet vatandaşlığını kazanan Türk devleti vatandaşları ise “kaybettirme” kararı ile Türk devleti vatandaşlığını kaybedebilirlerdi.

Hâlbuki yeni Vatandaşlık Kanunu, çifte vatandaşlık hakkı konusunda yürürlükten kalkan Kanuna göre çok daha vatandaş lehine bir düzenleme getirmiştir. Esasen yeni Vatandaşlık Kanunu bu anlamıyla Avrupa’nın en liberal ve ilerici kanunlarından biri olmuştur.

Yeni Kanuna göre, “herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin, bu durumlarına ilişkin belgeleri ibraz etmeleri ve yapılacak inceleme sonucunda kayden aynı kişiler olduklarının tespiti halinde, nüfus aile kütüklerindeki kayıtlarına çok vatandaşlığa sahip olduklarına dair açıklama yapılır” (5901 s. Kanun m.44).

Demek ki Vatandaşlık Kanunu’na göre, Türk devleti vatandaşları herhangi bir sebeple veya herhangi bir yolla başka bir devletin vatandaşlığını ya da birden fazla devletin vatandaşlığını kazanmış olabilirler ve sahip oldukları bu ‘çifte vatandaşlık’ ya da ‘çok vatandaşlık’ hali onların Türk devleti vatandaşlığına etki etmez. Vatandaşlık Kanunu, 44.maddesinde getirdiği hükümlerle Türk devleti vatandaşlarının bir başka devletin vatandaşlığına sahip olabilmeleri için Türk devletinden herhangi bir izin almalarını veya benzeri bir prosedürü aramamıştır.

Vatandaşlık Kanunu, çifte vatandaşlığa sahip olan veya Türk devleti vatandaşlığının yanında birden fazla devletin vatandaşlığına sahip olan kişilerin sahip oldukları yabancı devlet vatandaşlıklarına hangi sebeple veya yolla sahip oldukları ile ilgilenmediği gibi,

çifte vatandaşlık ya da çok vatandaşlık sahibi olan bu kişilerin, sahip oldukları bu hukuki durumu Türk idaresine bildirmek gibi bir zorunluluk da getirmemektedir.

Ancak Türk devleti vatandaşlığının yanında bir başka devletin ya da birden fazla devletin vatandaşlığına sahip olup da çifte vatandaşlığa ya da çok vatandaşlığa sahip olan bu kişiler bakımından Türkiye’de esas alınacak olan vatandaşlıkları Türk devleti vatandaşlığıdır ve gerek milletlerarası özel hukuk gerek vatandaşlık hukuku bakımından uygulanacak olan hukuk da Türk hukukudur. MOHUK madde 4/ (b)’ye göre, “birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk hukuku uygulanır”.

Devletler genel hukuku bakımından ise bu kişiler, vatandaşlığına sahip oldukları diğer ülkede buldukları anlarda Türk devleti vatandaşlığının kendilerine sağladığı Türk devletinin diplomatik himayesinden o ülke bakımından mahrum kalırlar. 1930 tarihli Vatandaşlık Kanunlarının İntibaksızlığından Doğan Bazı Meseleler Hakkında La Haye Sözleşmesi 4. Maddesinde, “bir devlet kendi vatandaşına, onun aynı zamanda vatandaşı bulunduğu bir devlet karşısında diplomatik himaye bahşedemez” diyerek, bu konudaki prensibi ortaya koymuştur. Bu anlamıyla, Türkiye’deki yasal düzenleme de uluslararası ilkelerle uyumludur.

Hazırlayan: Av. İrfan Güler